

جنگ و تغییر

درس‌یاست جهان

رابرت گیلپین

ترجمه

سجاد بهرامی مقدم

استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه تهران

نشر مخاطب

۱۳۹۸

گیلین، رابرٹ، ۱۹۳۰ - م.

Gilpin, Robert

عنوان و نام پدیدآور: خنگ و تغییر در سیاست جهان / رابرت گیلپین ؛ مترجم سجاد بهرامی مقدم.

تهران : نشر مخاطب،

۲۸۴ ص.

97A-6.-575.-79-9

وضعیت فهرست نویسی: ^{۱۲}فیا

War and change in world politics, 1981. عنوان اصلی: یادداشت:

کتابنامه

روابط بين المللى -- تحقيق

International relations -- Research

یہ ہے مقدمہ جاد، ۱۳۶۱ء - مترجم

JX121592-1597

271-72

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۶۰۲۴۶

عنوان: جنگ و تغییر در سیاست جهان

نویسنده: رابرت گیلین

متوهم: سجاد بهرامی مقدم (استادیار روابط بین الملل دانشگاه گیلان)

صفحہ آرا و طراح جلد: اکرم جدیدی

ناشر: مخاطب

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۹,۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: تهران خ انقلاب، خ منیری جلود (اردبیل‌نشت)، بن‌بست مبین، پلاک ۲، واحد ۲
تلفن: ۰۹۱۲۳۰۸۷۳۳۲-۰۲۱۶۶۹۵۸۲۲۵

پست الیکٹرونیکس: mokhatab200@gmail.com مہنگہ اطلاع سامہ: www.mokhatabbook.com

کانال تلگرامی: @mokhatabbook

مرکز بخش:

تهران: خیابان ۱۲ فروردین - بین روانمهر و نظری - بن‌بست حقیقت پلاک ۴ - واحد کتاب آوا
تلفن: ۰۲۱ ۶۶۹۷۴۶۴۵

مراكز فروش:

تهران: میدان انقلاب اسلامی، روبروی سینما بهمن - جنب بانک صادرات - پاساژ اندیشه، کتاب سام
تلفن: ۰۲۱۶۶۴۸۷۸۳۲

تهران: میدان انقلاب اسلام - نشر خیابان منیریه (جلوید) تالار بزرگ کتاب - ۳۲، کتایفروشی آرمان علم
تلفن ۰۲۱۶۶۴۰۶۲۸۷

هرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
۱۹	مقدمه.....
۲۷	فصل اول - ماهیت تغییر سیاسی بین‌المللی.....
۳۰	چارچوبی برای فهم تغییر سیاسی بین‌المللی.....
۳۱	بازتوزیع قدرت در سیستم.....
۳۱	عدم توازن سیستم.....
۳۱	سیستم در حالت تعادل.....
۳۱	حل و فصل بحران سیستمیک.....

۳۵	تعریف مفاهیم و اصطلاحات اساسی
۳۵	تعریف دولت
۳۸	منافع و اهداف دولت
۴۵	ماهیت سیستم بین‌المللی
۴۶	موجودیت‌های جداگانه
۴۶	کنش‌های متقابل قاعده‌مند
۴۷	اشکال کنش
۵۷	مرزهای سیستم
۵۸	انواع تغییر بین‌الملل
۶۰	تغییر سیستم
۶۱	تغییر سیستمیک
۶۲	تغییر کنش متقابل
۶۳	تغییر تدریجی در برابر تغییر انقلابی

فصل دوم - ثبات و تغییر ۷۱

۷۸	عوامل محیطی تأثیرگذار بر تغییر
۷۹	حمل و نقل و ارتباطات
۸۲	فنون و تکنولوژی نظامی
۸۸	عوامل اقتصادی
۹۳	تاریخ اقتصادی جدید
۹۶	مارکسیسم
۱۰۵	ساختار سیستم بین‌المللی
۱۱۶	منابع درونی تغییر
۱۲۴	نتیجه‌گیری

فصل سوم - رشد و توسعه طلبی ۱۲۷

۱۳۲	چرخه امپراتوری‌ها
-----	-------------------

۱۳۷.....	الگوی مدرن.....
۱۳۸.....	بهروری دولت - ملت.....
۱۴۴.....	موفقیت در دسترسی به رشد اقتصادی.....
۱۴۸.....	ایجاد اقتصاد بازار جهانی.....
۱۶۳.....	توالی هژمون‌ها.....
۱۶۵.....	محدودیت‌هایی بر تغییر و توسعه‌طلبی.....
۱۷۳.....	نتیجه‌گیری.....

فصل چهارم - تعادل و زوال..... ۱۷۵

۱۸۰.....	عوامل درونی تأثیرگذار بر زوال سیاسی.....
۱۸۹.....	عوامل خارجی تأثیرگذار بر زوال سیاسی.....
۱۸۹.....	هزینه‌های فرایند اطه سیاسی.....
۱۹۵.....	از دست دادن هب اقتصادی و تکنولوژیکی.....
۲۰۵.....	نتیجه‌گیری.....

فصل پنجم - جنگ هژمونیک و تعادل بین‌المللی..... ۲۰۷

۲۳۰.....	نتیجه‌گیری.....
----------	-----------------

فصل ششم - استمرار و تغییر در سیاست جهان..... ۲۳۳

۲۳۷.....	انقلاب هسته‌ای در جنگ معاصر.....
۲۴۲.....	وابستگی متقابل اقتصادهای ملی.....
۲۴۶.....	پیدایش جامعه جهانی.....
۲۵۱.....	نتیجه‌گیری.....
۲۵۳.....	سخن پایانی؛.....
۲۵۳.....	جنگ و تغییر در دنیای معاصر.....
۲۶۷.....	منابع و مآخذ.....

پیشگفتار

بریان باری^۱ در کتاب حقوق العاده‌اش، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان و دموکراسی (۱۹۷۰)، دو رهیافت اولیه نظریه‌پردازی در علوم انسانی و شیوه‌های ایجاد تئوری اقتصادی و اجتماعی را تجزیه و تحلیل و شناسایی کرده است. این کتاب بر پایه بصیرتی که در این دو نوع نظریه از نظریه‌های اجتماعی طرح شده، رای درک دگرگونی سیاسی بین‌المللی ترسیم می‌شود. هر نوع نظریه اجتماعی سهم خود را ایفا می‌کند. این دو نوع نظریه در این بررسی بیش از آن که به عنوان متدولوژی‌هایی نه‌مابست قویاً اعمال شوند به مثابه ره‌نما مورد توجه ما هستند. بدین ترتیب در این جا نقاط ضعف و قوت شان به صورت مختصر برای آشنایی خوانندگان با پیش زمینه فکری و متدولوژی این کتاب بررسی می‌شود.

مشخصه بنیادین نظریه جامعه‌شناختی تاکید بر اهمیت جوامع یا کلیت نظام‌های اجتماعی است. گرچه تعاریف گوناگونی از نظام‌های اجتماعی وجود دارد، اما همه این تعاریف در مفهوم مجموعه‌ای از عوامل قابل شناسایی که به ارتباطات، صریح یا ضمنی مشخص شده‌اند، مشترکند. این عوامل چه فردی، گروهی، نقش‌های اجتماعی، یا دیگر عوامل باشند، نظریه اجتماعی بر این فرض است که رفتار فردی با ماهیت نظام و جایگاه فرد در آن است که تبیین می‌شود، به باور نظریه اجتماعی، نظام اجتماعی از طریق جامعه پذیر کردن کنشگر بوسیله مجموعه هنجارها و ارزش‌ها و یا تحمیل موانع بر کنشگر عامل اولیه

می‌انجامد. ما باور داریم که هم منافع فردی و هم ساختار اجتماعی است که رفتار انسان را تعیین می‌کند.

قوت نظریه اقتصادی در این است که درکی عمومی از تغییر سیاسی و اجتماعی ارائه می‌دهد که می‌تواند برای درک تغییر در عرصه سیاسی بین‌المللی مفید واقع شود. همان‌طور که جان هارسانی می‌گوید مسئله تغییر اجتماعی «در نهایت بایستی بر طبق مشوق‌های فردی که باعث تغییر رفتار برخی از مردم می‌شود تبیین شود» (Harsanyi, 1969, p. 532). به عبارتی، نظریه تغییر در جستجوی این است که چرا برخی از مردم به این نتیجه رسیده‌اند که منافعشان با ترتیبات نهادی جدیدی بهتر تأمین خواهد شد. (Harsanyi, 1969, p. 532). این نظریه بر این فرض می‌کند که چگونه دگرگونی‌های تکنولوژیکی، اقتصادی و دیگر تحولات بر منافع قدرت‌افراد (که در ائتلاف‌ها و دولت‌ها سازمان یافته‌اند)، تأثیر می‌گذارد و در نتیجه آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد تا رفتار و نهادهای خود را تغییر دهند. زیربنای این دیدگاه اقتصادی از تغییر سیاسی یا اجتماعی این مفروضه است که اهداف و ماهیت نهادهای اجتماعی در اصل از قدرت منافع فردی و قدرت نسبی افراد عضو شکل می‌گیرد. به بیان جیمز بوکانن ساختار سیاسی به مثابه چیزی فهمیده می‌شود که از فرایند انتخاب افراد مشارکت‌کننده ظاهر می‌شود (James Buchanan, 1961, p. 26). افراد، گروه‌ها و دیگر بازیگران از قدرت‌شان برای ایجاد نهادهای سیاسی یا اجتماعی که به باورشان منافعشان را پیش خواهد برد، استفاده می‌کنند. بنابراین، اهداف نهادهای سیاسی یا اجتماعی در درجه اول تجلی منافع اعضای قدرتمندترشان است. هنگامی که این منافع یا قدرت نسبی افراد (و یا گروه‌ها و دولت‌ها)، تغییر می‌کند آنها کوشش می‌کنند که ماهیت نهاد یا اهدافش را به گونه‌ای که تجلی تغییرات چشمگیر قدرت و منافع باشد دگرگون نمایند.

دومین مزیت نظریه انتخاب عقلانی این است که از بدنه وسیع و به خوبی آزمون شده نظریه اقتصادی قابل استخراج است. در واقع علم اقتصاد نظریه‌ای قویاً پرداخته شده از رفتار اجتماعی ارائه کرده است و به همین سبب است که نظریه اقتصادی به‌طور فزاینده‌ای برای درک پدیده‌های سیاسی و اجتماعی متعددی به کار گرفته شده است. در برخی موارد کاربست نظریه اقتصادی نسبت به آنچه که رفتارهای اقتصادی متعارف فهمیده می‌شود؛

رفتارهایی از قبیل خودکشی و یا انتخاب شریک ازدواج در مرزهای مضحکی محصور است. با وجود این محدودیت‌ها، این نظریه اگر به صورت گزینشی، مثلاً آنچه که قوانین اقتصاد خرد (تقاضا، بهره‌وری کم و کاهش سود) خوانده می‌شود و هم این طور چیزهایی از مالیه عمومی و دیگر زیرشاخه‌های علم اقتصاد مورد استفاده قرار گیرد می‌تواند در تبیین رفتار سیاسی مفید واقع شود.

بدین ترتیب نظریه اقتصادی بر این است که مطالعه تغییر سیاسی بین‌المللی می‌بایست چگونگی تأثیر تحولات تکنولوژیکی، اقتصادی و سیاسی بر عایدات ملی (قدرت) بازیگران سیاسی و هزینه‌های دستیابی به اهداف گروه‌ها و دولت‌ها را بررسی کند. در میان این اهداف مهم‌ترین آن‌ها، ترتیب سیاسی اجتماعی مطلوب منافع یک گروه یا یک دولت است. بنابراین، این کتاب بر این است که یک گروه یا یک دولت در پی تحولاتی که سبب افزایش نسبی قدرتش شود یا این که هر نمای دگرگون کردن ترتیبات سیاسی را برایش کاهش دهد به دنبال تغییر نظام سیاسی، خواه از پشت و کوشش را تا جاییکه هزینه‌ها و منافع پیش برد تغییر برابر شود ادامه خواهد داد.

به علاوه مفید فایده است در این که فرض کنیم تمام‌های اجتماعی و نهادهای سیاسی از تصمیمات بازیگران قدرتمند در تعقیب آنچه به نفع خود می‌دانند ظاهر می‌شوند، اما نتایج ترتیبات اجتماعی کاملاً خواسته و یا تحت کنترل این بازیگران نیست. فراتر از آن نهادهای سیاسی و اجتماعی در موقعیتی، دیگر براساس منافع خاص خودشان عمل می‌کنند. برای مثال، کنش افراد مصرف‌کننده یا فروشندگان به پدید آمدن یک بازار اقتصادی منجر می‌شود، اما این افراد در آن بازار آزاد رقابتی نمی‌توانند قیمت کالاهایی را که خرید و فروش می‌کنند کنترل کنند. مشابه به آن همان گونه که کنت والتز اشاره می‌کند، دولت‌های فردی یک سیستم بین‌المللی را شکل می‌دهند، اما آن‌ها صرفاً کنترل محدودی بر عملکردهای خودشان و درجات مختلفی که می‌بایست مطابق با منطق رقابتی سیستم آنارشیک کنش متقابل دولت‌ها رفتار کنند، دارند. فراست والتز در نشان دادن اهمیت رهیافت جامعه‌شناختی (یا رهیافت سیستم‌ها)، برای نظریه روابط بین‌الملل است. از آنجا که این کتاب تغییر سیاسی را در گذشته و همچنین در دنیای مدرن تجزیه و

تحلیل می‌کند این پرسش پیش می‌آید که آیا نظریه اقتصادی کاربست جهان شمول دارد یا خیر. آیا سودمندی این نظریه به بررسی اقتصاد بازار متشکل شده از افراد در تعقیب منافع فردی خود محدود می‌شود؟

در این کتاب مفروضه ما این است که عقلانیت، در مرزهای فرهنگی و تاریخی محصور نیست و گرچه اهداف و منافع خاصی که افراد دنبال می‌کنند و تناسب ابزارهایی که به کار می‌گیرند به هنجارهای رایج اجتماعی و محیط مادی وابسته است اما افراد در همه جوامع گذشته و کنونی برای دستیابی به منافع و اهدافشان با توسل به کارآمدترین ابزارهای ممکن کوشش می‌کنند. بدین خاطر گرچه در این جا ما مدل تحلیل اقتصادی را برای درک تغییر سیاسی به کار می‌گیریم اما احساس می‌کنیم که چشم انداز جامعه شناختی برای درک متنی که رفتار سیاسی آن رخ می‌دهد ضروری است. به‌طور خلاصه در تبیین تغییر سیاسی بین‌المللی ردیافته‌های جامعه شناختی و اقتصادی می‌بایست یکپارچه شده و به یکی تبدیل شوند.

بنابراین، با استخراج از مدل‌های جامعه شناختی و اقتصادی سعی داریم که نظریه‌ای برای فهم تغییر سیاسی بین‌المللی ارائه کنیم. همزمان ما به محدودیت‌های شدید هر دو نظریه و این واقعیت که استفاده گزینشی ما از هر یک ممکن است سبب تضعیف دیگری شود، واقف هستیم و ترکیب این دو رویه‌ها را در تبیینی جامع از تغییر سیاسی ارائه می‌کند و نه این معمای بنیادین علوم انسانی را حل می‌کند که آیا می‌شود چیزهای بدیهی را با کمال دقت تبیین کرد یا این که تبیین با خطای احتمالی همراه خواهد بود. درخصوص این کتاب ما بر این باور هستیم که اشتباهات و خطای احتمالی بهایی است که هر کسی که بخواهد به بررسی موضوعات مهم زمانه ما مبادرت کند باید بپردازد. صحت چنین فداکاری هنگامی قابل قبول است که این کتاب مسئله جنگ و تغییر را در سیاست جهان بیش از پیش روشن نماید.

من در نوشتن این کتاب از کمک دیگران بهره‌های فراوانی برده‌ام. موسسه لرمان نیویورک تأمین اولیه مالی و ترغیب فکری این اثر را فراهم نمود. حمایت‌های مالی افزون بر آن از بنیاد راکفلر و برنامه مطالعات کشمکش آن بنیاد دریافت شد. دانشگاه پرینستون

مرا از مسئولیت‌های تدریس و دانشگاهی رها کرد و دانشکده وودر ویلسون و مرکز مطالعات بین‌المللی با تأمین مالی و به دیگر طرق به من کمک کردند. من از همه این مؤسسات به این خاطر که کامل کردن این کتاب را برای من امکانپذیر نمودند تشکر می‌کنم. همچنین لازم می‌دانم از کسانی که با نقدهایشان و یا به شیوه‌های دیگر به من کمک کردند قدردانی کنم. قدردانی عمیق خودم را به‌ویژه از چندین هم‌دانشگاهی، دانشجویان و دیگرانی که با نکته‌نظراتشان در نسخه اولیه به من کمک کردند ابراز می‌دارم؛ دیوید کیلو، میشل دوئل، روبرت هیل، برونر، میلز کاختر، پیتز کاتزنشتاین، ماریون لوی، جیم کگل، روبرت کوهن، مارک سینز، دیوید اسپیر و کنت والتز. به‌طور ویژه‌ای نسبت به همکار دانشگاهی‌ام ویلیام برانسون به خاطر پیشنهادهای اساسی نظریه اقتصادی در جستجوی تبیین تغییر سیاسی بین‌المللی و به خاطر آموزش بیشتر. در زمینه اقتصاد در طول سال‌های سال مدیون هستم. مشارکت‌کنندگان در سمینار فارغ‌التحصیلان در رشته روابط بین‌الملل و کالوکویا در کالج بوستون و دانشگاه استنفورد بسیار سازنده بودند. از دورثی گرانت و وینی فرد دوناهو، دبیر من و خدمات حرفه‌ای تایپ تشکر می‌کنم. همسر من ژان در این زمینه و در زمینه بازنگری‌ها همه را هماهنگ کرد. در آخر از هارولد اس. براون قدردانی می‌کنم او هرگز این متن را نخوانده است، حتی ممکن است از وجودش بی‌خبر باشد و شاید با بخش‌های زیادی از آن مخالف باشد. با این وجود او بر این کتاب و نویدنده آن تأثیر گذار بوده است. او از پیشکسوتان برجسته مطالعات آمریکایی روابط بین‌الملل، است. کسانی که از ما که او را شناخته و با او همکار بوده‌ایم، همواره خاطراتمان را با او زنده نگه می‌داریم.